

Rechtspraktelijke gevallenverdeling resp. -bundeling

Pieter Wisse

Met deze poging tot overzicht gaat het voor rechtspraak om een aanzet tot omvattende structurering, dwz op de schaal van maatschappelijk informatieverkeer.¹ Let op, die schaal noodzaakt tot soms – tot dusver – ongebruikelijke woordkeuze.

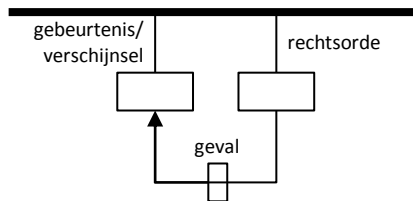
En op die schaal zijn nota bene reële (betekenis)verschillen aan de orde. Ofwel, structurering behelst géén uniformering, maar zgn variëteitbeheersing: verschillen in samenhang.

Er gebeurt van alles en nog wat. Sommige gevallen – die nota bene daardoor die aanduiding in rechtspraktelijk opzicht (pas) waard zijn, als gevallen dus – zijn voorgelegd aan een zgn rechter.

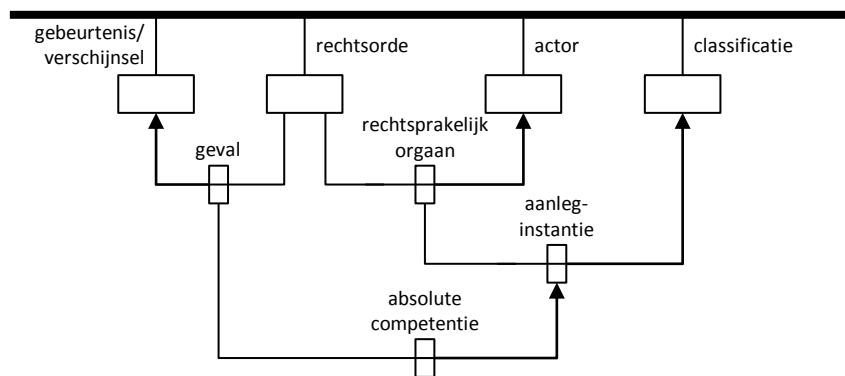
Welke gevallen komen terecht bij welke rechter? Welke gevallen behandelt de rechter samenhangend in één procedure?

Wat gauw blijkt, is dat ‘rechter’ wisselende betekenissen draagt. De eerste betekenis die hier geldt, kan beter met de term rechtsorde worden uitgedrukt.

Er zijn verschillende rechtsordes. Een gebeurtenis annex verschijnsel kan voor een bepaalde rechtsorde als geval voorgesteld zijn; zie figuur 1 (alle figuren zijn opgesteld met Metapatroon als modelleermethode/-taal).²

figuur 1: de betrekkelijkheid van het geval.

figuur 2: voor de hoeveelste keer naar de rechter voor hetzelfde geval?

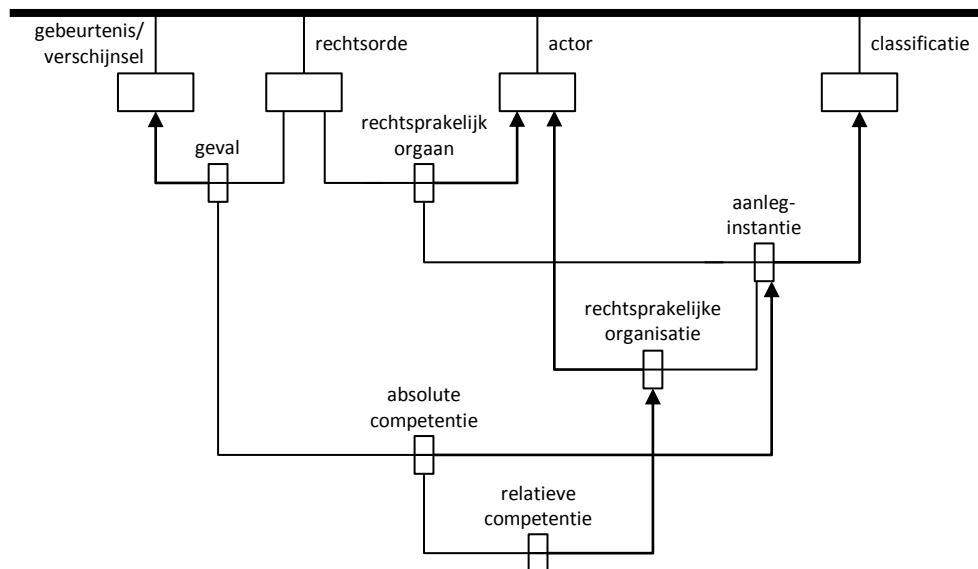
Een rechtsorde heeft o.a. een rechtspraktelijk orgaan (lees ook: rechterlijke macht). Dat is een actor in die hoedanigheid.

¹ Zie ook de korte notitie *Door de blinddoek: semiotiek van rechtspraak* (2014).

² Zie o.a. *Metapatroon, handboek stelselmatig informatieverkeer* (Information Dynamics, rubrieksgewijze toegang tot documentatie vanaf 1991; handboek vanaf 2010).

Voorts is (een) rechtspraktijk orgaan verdeeld over – één of – meer aanleginstanties.³ Voor de rechtsorde in kwestie beschikt een aanleginstantie over absolute competentie voor een geval, zoals figuur 2 toont.

Per aanleginstantie – bijvoorbeeld: eerste aanleg, hoger beroep resp. cassatie – zijn er één of meer rechtspraktijk organisaties (rechtbanken, gerechtshoven en Hoge Raad). Volgend op de absolute is het een kwestie van relatieve competentie bij welke rechtspraktijk organisatie een bepaald geval ‘hoort.’ In figuur 3 is het desbetreffende nadere toewijzings- c.q. verdelingscriterium voor gevallen toegevoegd.

figuur 3: als de organisatie (geografisch) verspreid is ...

Het rechtspraktijk orgaan – dus steeds: van/voor een bepaalde rechtsorde – kan ingericht zijn voor sectoraal functioneren (bijvoorbeeld volgens rechtscategorieën: bestuur, civiel, kanton, straf). Daarom laat figuur 4 zulke deelorganisaties van een rechtspraktijk organisatie zien: (rechtspraktijk) sectoren inclusief kamers.

Een (rechtspraktijk) procedure verloopt daadwerkelijk op het ‘niveau’ van sector/kamer.⁴ Omdat een procedure niet tot een enkel geval beperkt hoeft te zijn resp. blijven, vormt sector/kamer (dus) de relevante situatie. Zeg ook maar dat een procedure niet afhangt van precies één geval.

Via onderwerpelijke categorisering kan daardoor dezelfde procedure eventueel meerdere gevallen betreffen. Zie daarvoor ook figuur 4.

Inclusief ‘de rechter’ kunnen diverse actoren in relevante hoedanigheden diverse redenen hebben, al dan niet gecombineerd, om gevallen tot één procedure te bundelen.

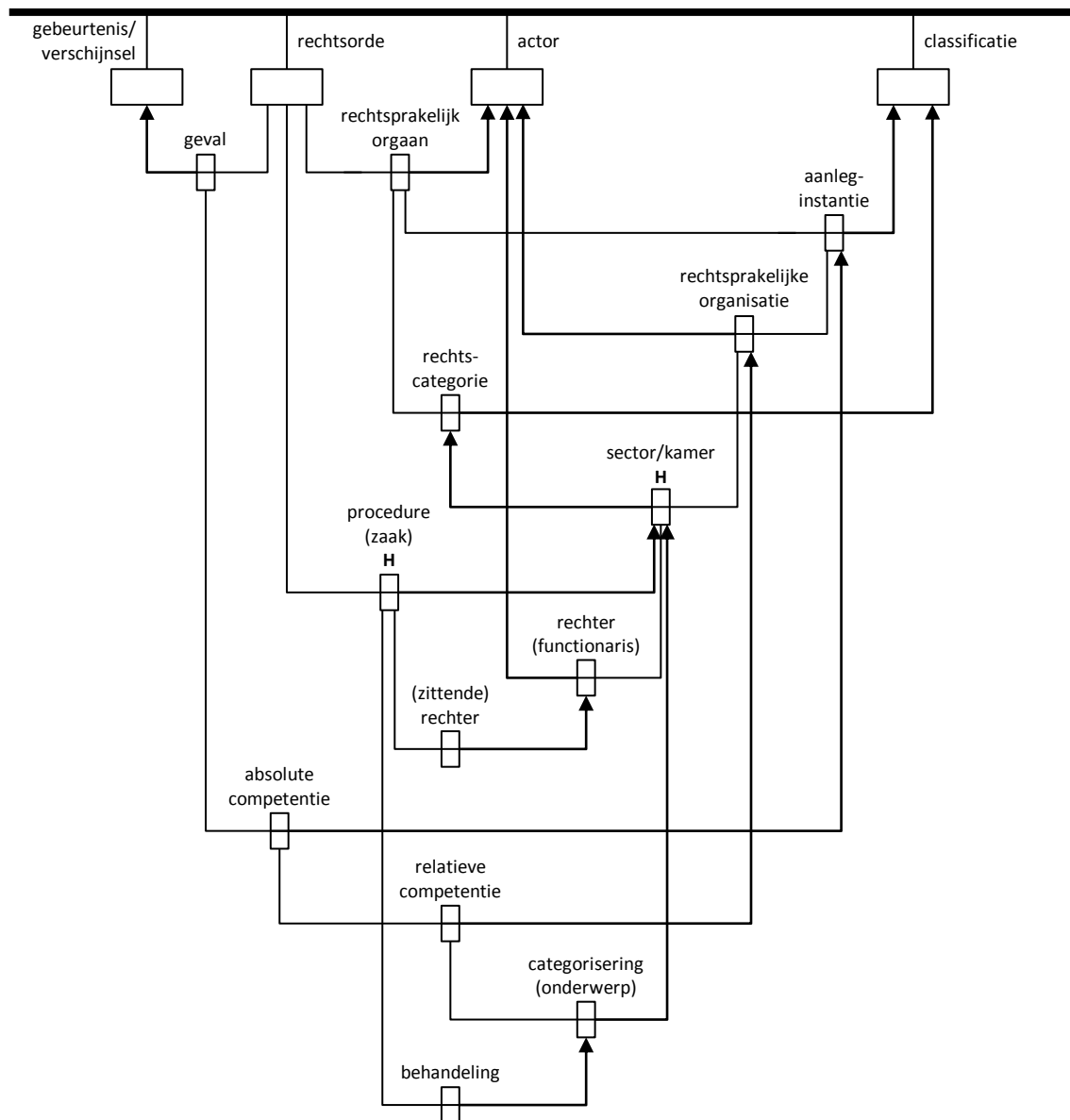
Vergaand vergelijkbaar zijn er redenen om weliswaar – blijkbaar om andere redenen – formeel gescheiden procedures in nauwe samenhang te laten verlopen. Daarvoor lijkt de

³ Indien aanleg slechts enkelvoudig mogelijk is, dus de mogelijkheid van (hoger) beroep enz. ontbreekt, geldt dat systematisch als grenswaarde van meervoudige aanlegmogelijkheid. Ofwel, óók enkelvoud is meervoud, maar met kengetal 1.

⁴ Voor aanleg bij een hogere instantie komen als gevallen slechts voltooide procedures bij een naastlagere instantie in aanmerking.

aanname netzo redelijk, dat een bepaalde procedure op die manier slechts deel uitmaakt van hoogstens één overkoepelende procedure.⁵ Dan volstaat het faciliteren van hiërarchisch verband voor procedures, zoals eveneens reeds staat aangegeven in figuur 4.

Wat als groepsactie (USA: class action) bekend staat, illustreert het spectrum voor bundeling. In plaats van een procedure per belanghebbende (met steeds een 1:1 verhouding tussen geval en procedure) en hun samenhangende behandeling volgens een overkoepelende procedure (n:1) zijn gevallen meteen tot één procedure gebundeld. Daarvoor moeten de verschillende belanghebbenden zich door een belang(en)organisatie laten vertegenwoordigen (wat vertegenwoordiger in een andere betekenis inhoudt dan de eventueel verplichte advocaat).

figuur 4: als de ene (rechts)categorie de andere niet is ...

De relevante betekenissen van 'rechter' zijn nog niet uitgeput. Zo hebben mensen (hier ivm stelselmatigheid voor informatieverkeer algemener gesteld: actoren) bij een sector/kamer van een rechtspraktijk organisatie de functie van rechter. (Want) slechts in die hoedanigheid

⁵ Andersoortig(e) verband(en) moet(en) apart aangegeven zijn; desbetreffende relatie(s) zijn hier nog niet opgenomen.

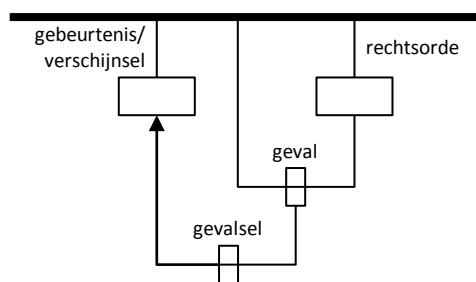
kunnen zij optreden als ... rechter in/voor procedures. Zie tevens figuur 4 voor de desbetreffende toevoegingen.

Als het ware achter de vrouw of man die feitelijk recht spreekt, bestaat een systeem van netzo rechtsprakelijke noemers voor verdeling resp. bundeling – het is maar welk perspectief geldt – van gevallen.

Zo bundelt een rechtsorde (rechtsprakelijke) gevallen, die vervolgens over verschillende aanleginstanties verdeeld raken. Dat gaat zo door, dus wordt de verzameling per aanleginstantie op haar beurt verdeeld, ditmaal over bijbehorende rechtsprakelijke organisaties. Uiteindelijk krijgen één of meer ‘rechters’ een procedure ter behandeling toegewezen.

Opties voor samenhangende behandeling zijn reeds ruwweg vermeld. Nogmaals, verschillende gevallen kunnen tot één procedure gebundeld zijn en/of verschillende procedures kunnen als onderdelen van een overkoepelende procedure gelden.

Maar hoe zit het met de tot dusver impliciete aanname dat één geval voortkomt uit één gebeurtenis? Ook op dat punt valt – reeds – te bundelen. Zie figuur 5 voor het gedeelte van het model met de daarvoor benodigde aanpassing. De rest van het model blijft zoals in figuur 4.

figuur 5: geleidingen van/voor een geval: gevalsels.

Zo zijn er drie gecombineerde insteken⁶ voor samenhangende behandeling met rechtsprakelijke procedure:

1. gevalsels per geval
2. gevallen per (deel)procedure
3. (deel)procedures per procedure.

Daartussen bestaat ook verband. Bijvoorbeeld, wat reeds als gevalsels onderscheiden is en gebundeld tot één geval, behoort ‘verderop’ als het ware vanzelf tot dezelfde procedure.

Er zijn géén absoluut geldige regels – mogelijk – voor wat onderscheiden kan resp. moet zijn onder de respectievelijke noemers van gevalsels, geval en (deel)procedure.⁷ Daarom moeten ze opgevat zijn als vrijheidsgraden voor procedurele bestemming. De voorzieningen voor informatieverkeer dienen zulke variëteit te faciliteren.⁸

⁶ Dat is vergelijkbaar met een driedimensionale ruimte, opgetuigd met een x-, y- en z-as.

⁷ Dat blijft immers grotendeels ongeregeld buiten de rechtsprakelijke organisatie bepaald, te weten door aanleggers en verweerders met hun respectievelijke vertegenwoordigers.

⁸ In omgekeerde volgorde moet informatievoorziening (dus) berekend zijn op de volgende verhoudingen:

$$1 \text{ (procedure)} : m \text{ (deelprocedure)} : n \text{ (geval)} : p \text{ (gevalsels)}$$

Dat staat uiteraard in schril contrast met de verhouding 1:1:1:1 die doorgaans – meestal impliciet, en dus onontdekt – aangehouden wordt; passende variëteit ontbreekt!

Wat zijn zoal relevante criteria voor bedoelde samenhang? Ze lopen uiteen van, principieel, bevordering van rechtvaardigheid tot en met, praktisch, grotere doelmatigheid van behandeling.

Is het dezelfde aanlegger? Dat schrijft groepsactie zelfs vóór door de voorwaarde dat verschillende belanghebbenden dezelfde vertegenwoordiger kiezen.

Zijn de telasteleggingen resp. verzoeken gelijk, of 'in elk geval' nauw verwant?

Is het dezelfde verweerder? En zijn haar/zijn verweerschriften (vergaand) gelijk?

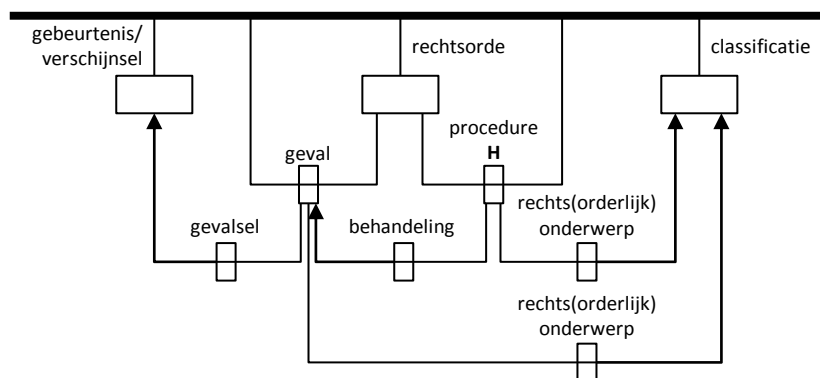
Uiteraard mag bundeling niet ten koste gaan van, met omwille van compacte uitdrukking een vooralsnog rare uitdrukking, tijdige uitspraakbaarheid. Evenmin mag bundeling enige afbreuk doen aan kwaliteit van uitspraak.

De systematisch gerangschikte bundelingsopties roepen de vraag op, hoe absoluut de regels voor verdeling gelden.

Aan de aanleginstantie valt stellig niet te tornen. Maar wie weet zijn er redenen om niet te strak vast te houden aan relatieve competentie. Van gevalsel tot en met deelprocedure kan het samenhangende behandeling dienen om die competentie te laten waarnemen door een andere rechtspraktelijke organisatie. Hetzelfde is denkbaar wat sector/kamer betreft.

Het loont om voor eventuele bundeling criteria te verkennen die minder voor de hand liggen (of zelfs uitgesloten zijn). Bijvoorbeeld, vormt bijzondere deskundigheid van een rechter-als-persoon een reden? Is de deskundigheid van een ... deskundige wellicht kritiek? Of helpt bundeling omdat steeds dezelfde advocaat optreedt als (proces)vertegenwoordiger?

Het belang van bundeling blijft overigens niet beperkt tot wat een enkele procedure omvat. Zo bedient rechtspraak zich van ordeningsmechanismen zoals rol en zitting. Criteria voor de planning van een bepaalde zitting (waarop doorgaans verschillende procedures – eventueel gedeeltelijk – zullen worden behandeld) zijn grotendeels dezelfde als hierboven reeds aangeduid, zij het dat ze qua toepassing extra zijn toegespitst op de daadwerkelijke zittinghoudende rechter(s). Daarvoor kan de indeling naar onderwerpen volgens sector/kamer te grof zijn. In extra aanknopingspunten voor bedoelde planning e.d. is voorzien, zie figuur 6, door toevoeging van een (rechts)onderwerpelijke classificatie van gevallen resp. procedures. Hiervoor is gemakshalve geabstraheerd van de detaillering van figuur 4 door alles-wat-rechterlijk-is kortweg – en simplistisch – als rechtsorde te beschouwen.

figuur 6: (rechts)orderlijke classificatie van gevallen en procedures voor (behandel)planning e.d.

Door oriëntatie op variëteit, inclusief – vooralsnog? – imaginaire, zijn passende voorzieningen voor informatieverkeer haalbaar (anders nooit). Sleutelbegrippen zijn o.a. verschil, samenhang, context, meervoud en variabel-in-de-tijd.